

GAP! - Give me an Opportunity!

Disseny d'un recurs socioeducatiu per reforçar les habilitats dels i les joves per al mercat de treball

Han coordinat el procés d'elaboració del GAP:

- ✍️ Laia Albareda, tècnica d'immigració del Consell Comarcal de l'Alt Empordà
- ✍️ Roger López, equip tècnic d'inclusió social del Consell Comarcal de l'Alt Empordà
- ✍️ Imma Quintana, equip tècnic d'inclusió social del Consell Comarcal de l'Alt Empordà

Han participat en el procés d'elaboració del GAP:

- ✍️ Teia Alsina, AODL orientadors laboral de l'Ajuntament de Roses
- ✍️ Àlex Araujo, psicòleg del Consell Comarcal de l'Alt Empordà
- ✍️ Olga Campalans, coordinadora de serveis socials de l'Ajuntament de l'Escala
- ✍️ Carme Delclós, tècnica de promoció econòmica de l'Ajuntament de Roses
- ✍️ Alícia Fuentes, directora tècnica de serveis a la ciutadania de l'Ajuntament de Castelló d'Empúries
- ✍️ Rosa Guixé, directora tècnica de Benestar social de Consell Comarcal de l'Alt Empordà
- ✍️ Marta Lloret, educadora social del Consell Comarcal de l'Alt Empordà
- ✍️ Abdesselam Loukan, mediador intercultural del Consell Comarcal de l'Alt Empordà
- ✍️ Ma José Navarro, tècnica de joventut del Consell Comarcal de l'Alt Empordà
- ✍️ Montserrat Nogué, directora de l'equip d'assessorament psicopedagògic de l'Alt Empordà
- ✍️ Carme Ortega, coordinadora de serveis socials bàsics del Consell Comarcal de l'Alt Empordà
- ✍️ Agustí Puig, tècnic de joventut de l'Ajuntament de Castelló d'Empúries
- ✍️ Joan Salellas, coordinador de joventut del Consell Comarcal de l'Alt Empordà
- ✍️ Daniel Sánchez, educador social del Consell Comarcal de l'Alt Empordà
- ✍️ Francesc Sánchez, coordinador de serveis socials de l'Ajuntament de Roses
- ✍️ Anna Trull, tècnica de joventut del Consell Comarcal de l'Alt Empordà
- ✍️ Toni Vidal, tècnic de joventut de l'Ajuntament de La Jonquera

Han elaborat l'anàlisi qualitativa *Recerca sobre la realitat formativa i laboral dels joves i les joves fills i filles de famílies migrades residents a la comarca de l'Alt Empordà*, a partir del qual s'ha elaborat el recurs socioeducatiu GAP: Surt. Fundació de dones. Fundació privada.

Taula de continguts

Introducció	4
1. Què està passant amb una part dels joves de la comarca?	5
2. Una nova perspectiva d'abordatge del benestar emocional dels i les joves de la comarca	9
3. Metodologia de disseny del recurs	11
4. GAP: proposta específica d'intervenció	13
5. Organització del recurs	17
6. Recursos per a la implementació	20
7. Avaluació	22
8. Estratègies per a la implementació del recurs	24
9. Bibliografia	25
ANNEX 1	26

Introducció

Aquest document presenta la proposta d'un recurs socioeducatiu, *GAP! Give me an Opportunity*, orientat a reforçar les habilitats dels i les joves de la comarca de l'Alt Empordà per al mercat de treball, elaborat en el marc del projecte europeu *Labour Plus, Innovative Strategies for Equal Employment finançat pel programa Interreg IV*.

L'àrea de Benestar del Consell Comarcal de l'Alt Empordà ha participat en aquest projecte europeu amb la finalitat de conèixer i compartir instruments d'anàlisi i gestió orientats a promoure la inclusió activa en el mercat de treball de la població d'origen immigrant. El conjunt de processos engegats en el marc d'aquest projecte ha permès millorar el coneixement sobre estratègies, metodologies, tècniques, instruments i eines d'intervenció a escala local en aquest àmbit d'intervenció. Aquest coneixement, compartit amb els altres socis europeus, ha facilitat el disseny d'aquest nou recurs per al qual s'ha tingut especialment en compte, el document final del projecte *Labour Plus "Policy Recommendations Guidelines for Inclusive, Sustainable Strategies and Employment policies regarding migrant and Roma populations"*. En concret, s'ha incorporat en el disseny del recurs l'estratègia integrada per abordar la inserció en el mercat de treball, el treball en xarxa amb els agents locals, el disseny d'eines específiques per a grups concrets i el disseny de programes preventius.

En el cas concret de la nostra comarca, la rellevància del fenomen migratori, l'alt índex d'atur juvenil i d'abandonament escolar i les escasses oportunitats d'inserció laboral que tenen els joves en general i, en particular, els fills i filles de la immigració han empès un treball interdisciplinari orientat a dissenyar un recurs específic que faci front a aquesta problemàtica i promogui trajectòries positives de formació i inserció laboral.

En aquesta direcció, el recurs *GAP! Give me an Opportunity (GAP)* vol cobrir una mancança que els professionals de l'administració local dels àmbits

dels serveis socials, la promoció econòmica i la joventut han detectat al nostre territori: la necessitat de promoure una intervenció preventiva, pensada des d'un equip interdisciplinari, centrada en el treball emocional amb els i les adolescents i joves que posi el focus en el treball en competències i habilitats per garantir trajectòries formatives i laborals de major èxit en el futur.

Aquest document proposa, doncs, treballar en aquesta direcció i presenta aquest nou recurs en nou capítols breus. El primer descriu succintament la problemàtica social que dificulta l'accés dels adolescents i joves fills i filles de famílies immigrades al mercat de treball. El segon, planteja la necessitat d'abordar aquesta realitat des d'altres perspectives de treball més preventives i integrals que centrin el treball en el benestar emocional dels i les joves. El tercer capítol descriu la metodologia de treball que s'ha utilitzat per dissenyar el recurs. El quart presenta el recurs socioeducatiu *GAP!* i la proposta concreta d'intervenció i el cinquè capítol entra en detall en la descripció de com es podria organitzar aquest recurs. El capítol sisè planteja quins recursos serien necessaris per a la seva implementació; el capítol setè la metodologia d'avaluació de la proposta i el capítol vuitè planteja el disseny i orientació del procés d'avaluació d'aquest recurs. El document es tanca amb un apartat orientat a facilitar estratègies que facilitin la posada en marxa d'aquest recurs a la comarca.

L'equip coordinador d'aquest projecte agraeix a totes les persones que han participat en aquest procés de treball la seva dedicació, les seves propostes i el seu temps. Desitgem que aquest document permeti avançar en un treball més preventiu, coordinat i estratègic que faciliti l'acompanyament dels adolescents i joves de la comarca en les seves trajectòries de vida.

1.

Què està passant amb una part dels joves de la comarca?

Els professionals que des de diversos serveis locals atenen directament els joves de la comarca (serveis de l'àrea de Benestar social, serveis de Joventut, serveis de Promoció Econòmica) coincideixen en diagnosticar el baix nivell de benestar emocional que detecten en els joves d'entre 16 i 25 anys amb perfils de risc d'exclusió social, com una problemàtica que no s'està abordant adequadament per les administracions locals.

Els recursos d'acompanyament, suport emocional i inserció al mercat de treball per a aquesta franja d'edat són insuficients i no tracten prou adequadament la complexitat de les problemàtiques que es detecten en aquesta franja d'edat. En concret, els recursos no són prou flexibles ni tenen en compte la diversitat i orígens dels i les joves de la comarca i les seves problemàtiques i necessitats específiques.

Els professionals que han participat en el disseny d'aquest recurs socioeducatiu comparteixen un mateix diagnòstic que també es corrobora en l'anàlisi qualitativa duta a terme¹:

- » Les trajectòries formatives i laborals dels i les joves en risc estan molt condicionades pel benestar emocional i la seva capacitat de resiliència.
- » La vulnerabilitat social dels i les joves ve determinada pel context socioeconòmic, el gènere, l'edat i l'especificitat cultural.
- » Es detecten tres àmbits de relació claus en les vides dels adolescents i joves: les relacions familiars (situació legal-administrativa dels progenitors), les relacions educatives i les relacions laborals.
- » El context escolar genera dificultats específiques en aquests adolescents i joves com poden ser, entre d'altres:
 - a) La segregació de l'alumnat per raons lingüístiques o rendiment acadèmic
 - b) El no reconeixement d'aprenentatges previs.
 - c) Les dificultats idiomàtiques.
 - d) El trencament d'itineraris escolars pel procés migratori.
 - e) La manca de suport familiar o d'altres suports en l'aprenentatge i el seguiment de les etapes formatives.
- » L'accés al mercat de treball presenta també dificultats concretes:
 - a) Situacions de precarietat i vulnerabilitat que potencien la desigualtat i el risc d'exclusió social.
 - b) El mercat de treball no és neutre a l'edat, el gènere, la classe social o l'origen.
 - c) Hi ha situacions de discriminació, subordinació i racisme que dificulten l'accés, la participació i el manteniment en el mercat de treball.
 - d) La inserció en el mercat de treball és precària i està marcada per la discontinuïtat laboral, els ingressos baixos, la temporalitat contractual i les ocupacions de baixa qualificació.
 - e) Les trajectòries laborals estan condicionades per la inseguretat i la inestabilitat laboral.

1. Camarasa, M., Francolí, N. i Keller, C. (2014). *Recerca sobre la realitat formativa i laboral dels i les joves fills i filles de famílies migrades residents a la comarca de l'Alt Empordà*. Fundació Surt, Barcelona

En el cas concret dels i les joves fills i filles de famílies d'origen immigrant (nascuts aquí o amb procés migratori en la seva trajectòria) es detecten problemàtiques específiques que tenen a veure amb la construcció i posicionament de la identitat pròpia.

En aquest sentit, es constata la construcció d'una d'identitat híbrida influïda pel seu procés migratori o per el dels pares i mares que genera sensació de parcialitat, de no pertànyer ni a la cultura d'origen familiar ni a la cultura d'acollida. Aquests adolescents i joves mantenen un diàleg constant entre la cultura d'origen i la d'acollida i alguns d'ells han experimentat situacions de racisme i discriminació.

Es constata doncs com totes aquestes qüestions rellevants no sempre es consideren en el marc dels serveis i recursos locals. El suport emocional i l'acompanyament d'aquests joves en risc és, doncs, insuficient i no està cobert a la comarca.

Què ens diuen les dades?²

Hi ha dificultats evidents per dimensionar adequadament la població en risc d'entre 16-25 anys que resideix a la comarca i que requereix d'uns serveis més especialitzats que facilitin acompanyament personalitzat a les trajectòries formatives i laborals d'aquests adolescents i joves.

Els joves que no estudien ni treballen (NEET en l'acrònim anglès "not in employment, education or training") presenten debilitats estructurals que repercuteixen directament en les altes taxes d'atur en aquestes franges d'edat:

- » Taxa elevada d'abandonament escolar.
- » Elevada polarització en el mercat de treball: joves amb baix nivell d'estudis i poques competències i habilitats en front de joves formats infraocupats.
- » Formació professional dèbil.
- » Poca empleabilitat dels perfils de risc.
- » Taxa elevada de treball temporal.
- » Dificultats d'accés al mercat de treball.

En el conjunt de Catalunya prop del 60% dels joves amb edats compreses entre els 15 i els 29 anys no treballa i d'aquests aproximadament una quarta part està en atur, mentre que una tercera part està inactiva. Segons les dades de l'any 2012 aquests joves que ni treballen ni estudien representen el 23,9% de la població amb edats compreses entre els 15 i 29 anys³.

L'evolució d'aquests joves que no estudien ni treballen amb edats compreses entre els 15 i els 29 anys en els darrers anys no segueix una tendència clara, si bé s'observa un augment d'aquesta població en el període 2008-2012 que s'explica, en bona part, per l'augment de l'atur juvenil en aquests anys com a conseqüència de la crisi econòmica.

Si tenim en compte l'abandonament prematur dels estudis⁴, cal tenir en compte que a Catalunya el percentatge de població d'edat compresa entre els 18 i els 24 anys amb l'educació secundària obligatòria acabada però que no continua estudis posteriors, era del 24% l'any 2012, més del doble de la fita que marca la Unió Europea (10%) per a l'any 2020. Per sexes, aquesta taxa era del 19,6% en dones i del 28,2% en homes.

2. A l'annex 1 hi trobareu més dades quantitatives sobre la problemàtica definida en aquest apartat.

3. Consell Superior Avaluació Sistema Educatiu (2013). *Sistema d'indicadors d'ensenyament de Catalunya*, Desembre 2013, nº 17. Generalitat de Catalunya, Barcelona.

4. L'abandonament prematur dels estudis es refereix a les persones entre els 18 i 24 anys que han assolit com a màxim el nivell d'educació secundària obligatòria i que han declarat no haver rebut cap educació o formació en les 4 setmanes precedents a l'entrevista que s'ha dut a terme per elaborar l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

En els darrers 11 anys, Catalunya no ha aconseguit disminuir les taxes d'abandonament escolar que han fluctuat al voltant del 31%. Aquestes dades, similars a les enregistrades per al conjunt de l'Estat, difereixen de les que s'observen a la zona euro i a la Unió Europea on la mitjana de la taxa se situa en el 14%⁵.

D'altra banda, l'evolució de l'indicador "Percentatge de població jove, d'entre 20 i 24 anys, que ha completat amb èxit com a mínim l'educació secundària postobligatòria" mostra com en els darrers 10 anys Catalunya s'ha allunyat de la fita del 85% establerta per la Unió Europea. L'indicador per a l'any 2010 mostrava com tan sols un 61,7% d'aquesta població acreditava aquest nivell d'estudis.

Aquestes dades no es publiquen sistemàticament a nivell comarcal i es difícil dimensionar amb exactitud quina és la realitat d'aquests joves a l'Alt Empordà. Tanmateix, alguns indicadors faciliten informació sobre el perfil dels adolescents i joves de la comarca i permeten tenir una aproximació al global de població en aquestes franges d'edat.

Així, l'any 2013, l'Alt Empordà tenia 20.772 adolescents i joves d'edats compreses entre els 10 i 24 anys, dels quals 33,5% tenien entre 10-14 anys, 32% entre 15-19 i 34,4% entre 20 i 24 anys. Aquesta població representa el 14,7% del total de la població que resideix a la comarca⁶.

Als efectes de dimensionar la problemàtica a la comarca, interessa diferenciar aquesta població per franges d'edat, sexe i nacionalitat. El que és rellevant és que aproximadament el 30% d'aquesta població és d'origen estranger (essent aquest percentatge similar a la taxa de població estrangera per al conjunt de la comarca que se situa en el 28%).

Pel que fa a l'escolarització dels adolescents i joves de la comarca, les dades del curs 2011-2012 mostren com 21.760 infants, adolescents i joves cursaven estudis a la comarca.

El percentatge d'alumnat d'origen estranger a la comarca escolaritzat a l'educació infantil, l'educació obligatòria i l'educació postobligatòria de règim general el curs 2012-2013 era del 24,9%. Un percentatge que se situava per damunt del percentatge de les comarques veïnes (Baix Empordà 20,9%; Garrotxa 15,8%, La Selva, 16,8% i Gironés 18,8%) i molt per damunt del percentatge enregistrat pel conjunt de Catalunya (13% segons les dades del curs anterior)⁷.

Una altra dada rellevant que permet dimensionar la realitat d'aquests joves que ni estudien ni treballen és l'avaluació del progrés i de la promoció dels alumnes d'ESO. El que indiquen les dades per al conjunt de Catalunya és que el percentatge d'alumnes que no promociona en el darrer curs de l'educació secundària obligatòria (16,6%) és el doble respecte dels que no promocionen a primer curs (7,7%)⁸. Si s'extrapolen aquestes dades i es prenen com a referència els alumnes matriculats a 4t d'ESO en centres públics i privats en el curs 2011-2012 a la comarca, aquest percentatge representaria una mitjana de 193 alumnes l'any que no van finalitzar l'ESO. Dels quals desconeixem, però, quins itineraris posteriors segueixen (repeteixen curs o abandonen els estudis).

L'evolució d'aquesta dada a nivell de Catalunya mostra un increment sostingut en els darrers 10 anys. Si en el curs 2005-2006 promocionaven el 78% dels alumnes de 4t d'ESO en el curs 2009-2010 ho feien el 83,20%.

5. Consell Superior Avaluació Sistema Educatiu (2012). *Sistema d'indicadors d'ensenyament de Catalunya*, Febrer 2012, n°15. Generalitat de Catalunya, Barcelona.

6. Font: IDESCAT.

7. Consell Superior Avaluació Sistema Educatiu (2013). *Sistema d'indicadors d'ensenyament de Catalunya*, Desembre 2013, n° 17. Generalitat de Catalunya, Barcelona.

8. Consell Superior Avaluació Sistema Educatiu (2012). *Sistema d'indicadors d'ensenyament de Catalunya*, Febrer 2012, n°15. Generalitat de Catalunya, Barcelona.

D'altra banda, el percentatge de graduació als cicles formatius de grau mitjà és del 58.08%, 25 punts percentuals per sota del percentatge de graduació de l'ESO i del batxillerat. De cada 10 alumnes que cursen aquests estudis 4 no arriben a graduar-se. Si s'extrapola de nou aquestes dades a la comarca i es prenen de nou les dades referides al curs 2011-2012, la mitjana d'abandonament d'aquests estudis se situaria en 153 joves l'any, dels quals tampoc sabem quins itineraris posteriors segueixen.

Altres dades que permeten dimensionar aquesta població en risc provenen del Servei d'Ocupació de Catalunya d'àmbit comarcal i dels propis serveis locals, tant dels serveis socials, dels serveis de Joventut com dels serveis de Promoció Econòmica.

Pel que fa a les darreres dades del mercat de treball a la comarca⁹, 660 joves menors de 25 anys es troben en situació d'atur, dels quals el 53,5% són homes i el 46,5% són dones. Aquestes xifres representen el 6,8% del total d'atur registrat a la comarca.

L'any 2013 els serveis socials d'atenció primària de la comarca van atendre 988 adolescents i joves d'entre 13 i 18 anys que formaven part d'unitats familiars ateses per aquests serveis. Aquesta dada no indica l'atenció directa a aquestes persones sinó que ajuda a dimensionar la població vulnerable en aquesta franja d'edat.

Les problemàtiques associades en aquestes intervencions estaven referides, sobretot, a l'absentisme escolar i a la detecció de dificultats en l'escolarització (600 atencions), les relacions pares-fills, les problemàtiques vinculades a addiccions i d'altres vinculades al mercat de treball.

Des dels serveis comarcals de Promoció Econòmica, en concret el dispositiu Club de Feina, l'any 2013 es va atendre 162 joves entre 16-25 anys, el que representa un 14% del total d'atencions d'aquest recurs.

Els serveis comarcals de Joventut han atès al llarg d'aquest any 2014, 2.108 joves menors de 25 anys en diversos serveis (93% del total de persones ateses). Als efectes del disseny del recurs socioeducatiu que planteja aquest document, és rellevant destacar que 114 joves d'entre 16 i 24 anys de la comarca que ni estudien ni treballen s'han registrat al programa de Garantia Juvenil fins al moment¹⁰. D'altra banda, el programa Okup'Alt de formació i acompanyament a la inserció en el mercat de treball de la comarca va enregistrar 98 joves inscrits en l'edició de l'any 2013, dels quals 43 van fer ús del recurs.

Finalment, també cal tenir en compte les dades que facilita el programa comarcal Joves per l'Ocupació que gestiona l'àrea de Promoció Econòmica de l'Ajuntament de Figueres, adreçat a joves de 16-24 anys en atur, dut a terme els anys 2012 i 2013 així com el programa Suma't que es va oferir l'any 2010. Les dades d'aquestes edicions mostren com la demanda de joves que sol·liciten entrar en aquests programes triplica el nombre de places ofertes. En el cas del Programa Joves per l'Ocupació s'ofereixen 40 places i hi ha 116 sol·licituds de mitjana l'any¹¹.

9. Font: Dades atur registrat SOC Figueres (setembre 2014).

10. Dades novembre 2014, Registre Programa Garantia Juvenil de l'Àrea de Joventut del Consell Comarcal.

11. Programa Joves per l'Ocupació, Àrea de Promoció Econòmica de l'Ajuntament de Figueres.

2.

Una nova perspectiva d'abordatge del benestar emocional dels i les joves

Els recursos i serveis que existeixen en aquest moment a la comarca adreçats a joves de 16-25 anys que ni estudien ni treballen són limitats. D'una banda, alguns dels dispositius no cobreixen la demanda de places i, de l'altra, aquests recursos no estan dissenyats per treballar prioritàriament el benestar emocional i la resiliència d'aquests joves incidint preventivament i estratègicament en la seva trajectòria vital, formativa i professional.

Els recursos estan orientats bàsicament a millorar a curt termini l'ocupabilitat dels joves (Garantia Juvenil, Joves per l'Ocupació, Okup'Alt) i estan especialment centrats en la inserció laboral un cop finalitzada l'etapa formativa. Són programes de caràcter eminentment pal·liatiu que intenten donar possibles sortides a joves que, majoritàriament, provenen de l'abandonament escolar i que es troben en una situació complexa: poca formació i manca de feina.

D'altra banda, aquests recursos no plantegen en els seus objectius prioritaris acompanyar i fer créixer la resiliència/benestar emocional dels i les joves amb la finalitat de millorar la seva ocupabilitat futura.

El diagnòstic dut a terme evidencia, doncs, la necessitat de dissenyar un nou recurs preventiu que posi el focus en aquest treball emocional dels joves, per tal com l'absència d'aquest suport i acompanyament condiciona l'estat emocional dels adolescents i joves i les seves eleccions futures.

Aquest diagnòstic coincideix amb els que han fet altres projectes d'intervenció que en altres països s'han plantejat en aquest àmbit i amb aquest perfil de població. Aquestes propostes destaquen la importància d'actuar en els moments en què es pot produir un trencament en la trajectòria de vida, especialment en aquells àmbits i edats en què hi ha major absència de recursos de suport per atendre els i les joves amb aquesta problemàtica¹².

Tal i com mostren altres experiències d'intervenció amb joves en risc d'exclusió social i educativa, incidir en el benestar emocional d'adolescents i joves en edats prematures acaba tenint a mitjà termini un impacte positiu sobre la seva ocupabilitat i les habilitats relacionades amb el mercat de treball en etapes posteriors¹³. Aquestes experiències coincideixen a destacar en primer lloc, el paper central que té la institució educativa en la identificació dels adolescents que poden necessitar suport. En segon lloc, la necessitat de millorar la xarxa de treball interadministrativa per atendre els joves des d'una perspectiva integral a partir dels recursos que ja existeixen al territori. En tercer lloc, la importància de treballar amb els joves les seves capacitats personals per solucionar autonomament els problemes que han de fer front al llarg de la vida.

Tenint en compte aquestes experiències, el recurs necessàriament s'ha d'orientar a la mil-

12. Julkunen, I. (2007). *Early school leaving in Finland - a problem solved?* a: *Revista de Estudios de Juventud*, June07, nr 77. INJUVE, Madrid

13. Marquardt, R. (1999) *Labour market policies and programmes affecting youth in Canada*. OECD. Concretament el programa "Youth futures, multi-faceted program (Canada)"; Pohle, A; Walther, A. (2005). *Thematic Study on Policy Measures concerning Disadvantaged Youth*. Tübingen. Concretament el programes "Assistance for the integration of youngsters from public care (Romania)", "Early rehabilitation of adolescents (Finlàndia)" i "One-stop shop joint service centres (Finlàndia)".

lora del benestar emocional dels joves i a l'acompanyant de les trajectòries de vida en les edats més primerenques de l'adolescència quan les persones comencen a definir per si soles la seva trajectòria vital. Aquesta perspectiva innovadora canvia la mirada de l'acció social. La perspectiva d'abordatge del recurs socioeducatiu GAP pretén incidir positivament en el benestar emocional d'aquesta població mitjançant la promoció de la resiliència i l'apoderament dels joves, per tal d'enfortir la seva autoestima, la confiança en si mateixos i en l'entorn, al mateix temps que permeten augmentar el seu grau d'autonomia i de competència social. La finalitat és acompanyar els joves en etapes vitals claus i reforçar les seves competències per al futur.

Treballar l'apoderament emocional dels infants i adolescents permet fer créixer la seva resiliència. Aquesta es defineix com la capacitat de la persona de desenvolupar-se física, psicològicament i amb salut per fer front davant les situacions de risc. Diversos autors¹⁴ identifiquen que les persones resilients tenen els següents atributs: autoconfiança, capacitat d'introspecció, autonomia, capacitat relacional, iniciativa, humor, creativitat, moralitat i capacitat de pensament crític. En aquest sentit, Grotberg (1995)¹⁵ resumeix aquest conjunt de capacitats en tres grans blocs que permeten identificar el grau de suport social, la fortalesa interna i les habilitats de la persona.

Les característiques que identifiquen a un adolescent resilient davant una situació adversa també es poden denominar com a habilitats per a la vida. En aquest sentit el recurs socioeducatiu GAP posarà en marxa estratègies i pràctiques de reforç dels grups d'habilitats recollits a la figura 1 per tal d'ajudar a la persona jove a fer front als possibles estressors vitals

Figura 1: Habilitats per a la vida treballades amb els adolescents

← Elaboració pròpia a partir de *Guía de conceptos y pautas de intervención para la incorporación de estrategias de promoción para la salud y de promoción de la resiliencia en adolescentes*

14. Duran, T; Font, P; Larriba, J; Pérez, R; Saéz, S. (2005) *Guía de conceptos y pautas de intervención para la incorporación de estrategias de promoción para la salud y de promoción de la resiliencia en adolescentes*. Programa URB-AL; Vanistendael, S; Lecomte, J. (2002). *La felicidad es posible. Despertar en niños maltratados la confianza en sí mismos: construir la resiliencia*. Gedisa, Barcelona.

15. Grotberg, E (1995). *Guía de promoción de la resiliencia en los niños para fortalecer el espíritu humano*. Fundación Bernard Van Leer

En conclusió, si es facilita l'assoliment d'aquestes habilitats perquè els joves siguin capaços d'actuar per ells mateixos, pensar amb criteri i ser independents i responsables, se'ls està apoderant amb les habilitats necessàries per a la recerca de feina i per accedir al mercat de treball, és a dir, s'està millorant la seva ocupabilitat.

3.

Metodologia de disseny del recurs

El recurs socioeducatiu que es presenta i desenvolupa en els apartats següents s'ha dissenyat en el marc de les actuacions que el Consell Comarcal de l'Alt Empordà du a terme com a soci del projecte europeu Labour Plus.

El projecte Labour Plus requereix als socis membre que defineixin un Pla d'Implementació Local abans de la finalització del projecte, que contribueixi a orientar més acuradament les seves polítiques públiques d'inclusió social i laboral. Aquest hauria de posar en relació els coneixements i aprenentatges generats durant el projecte i les actuacions que cada soci du a terme en aquests àmbits.

D'acord amb els requeriments el Pla Local d'Implementació del Consell Comarcal ha estat definit en els darrers mesos tenint present la necessitat de traslladar els coneixements adquirits al llarg del projecte en intervencions i actuacions concretes clarament orientades a la millora de les condicions d'ocupabilitat de la població en risc d'exclusió sociolaboral a la comarca.

Un dels tres objectius del Pla centra l'atenció en promoure un projecte pilot, de caràcter preventiu, adreçat a joves d'origen immigrant, que incorpori noves perspectives d'abordatge de les problemàtiques que dificulten la seva inserció sociolaboral. A través del Pla d'Implementació Local el Consell Comarcal es comprometia a dissenyar un projecte pilot que millorés els recursos de suport social i laboral per aquest col·lectiu de joves.

El disseny del recurs GAP és el resultat tangible de l'objectiu del Pla esmentat, dut a terme a través d'un procés de treball conjunt entre professionals de diferents serveis i àrees del Consell Comarcal, i dels ajuntaments de Roses, La Jonquera, Castelló d'Empúries i L'Escala, entre els mesos de juliol i novembre d'aquest any 2014.

El procés de treball es va iniciar amb un treball previ d'identificació de necessitats. Aquest es va basar principalment en la recerca aplicada duta a terme per la Fundació Surt¹⁶, que tenia com a objectiu millorar el coneixement sobre la realitat dels i les joves nascudes a Catalunya amb pares i mares d'origen immigrant i residents a l'Alt Empordà. La recerca desenvolupada entre els mesos d'abril i juny, tenia una orientació metodològica qualitativa, es va dur a terme a partir de revisió bibliogràfica sobre la matèria i del treball de camp fet a partir d'entrevistes amb diferents perfils de joves en situació de risc d'exclusió, i dos grups de discussió, un amb joves i l'altre amb professionals de la comarca.

Una de les principals conclusions de l'Informe de recerca destacava la necessitat de definir serveis i recursos integrals per a l'apoderament i millora del benestar dels i les joves, que permetessin treballar tots els àmbits de les seves vides. D'acord amb aquesta conclusió es va constituir un equip de treball multidisciplinari format per professionals provinents de diferents disciplines vinculades al treball amb joves, i procedents de diferents àrees i ajuntaments de la comarca amb l'objectiu de dissenyar un nou recurs que permetés abordar la problemàtica, que tant la recerca com els professionals, constataren com a central per a la consolidació de trajectòries de vida més estables de la població jove en risc.

16. Camarasa, M., Francolí, N. i Keller, C. (2014). *Recerca sobre la realitat formativa i laboral dels i les joves fills i filles de famílies migrades residents a la comarca de l'Alt Empordà*. Fundació Surt, Barcelona

Aquest grup de treball s'ha reunit tres vegades al llarg del procés de definició del recurs i ha estat dinamitzat pels membres de l'equip del projecte Labour Plus al Consell Comarcal. En el marc d'aquest espai de treball s'han contrastat els resultats de la recerca prèvia, s'han definit els objectius i actuacions incloses en el recurs socioeducatiu, s'ha validat el marc teòric d'abordatge i finalment s'ha validat el disseny definitiu del GAP.

4.

GAP: proposta específica d'intervenció

El projecte GAP es concreta en un recurs d'intervenció socioeducatiu, de caràcter universal, preventiu i flexible dirigit a adolescents i joves de 12 a 18 anys en situació de risc d'exclusió social, edat que comprèn el pas pel cicle d'educació secundària, que és obligatori en la franja de 12 a 16 anys.

El perfil de jove al qual s'adreça el recurs és el de població adolescent i jove en situació de vulnerabilitat social cursant, o no, el cicle d'educació secundària obligatòria, postobligatòria o de formació professional, en situació d'absentisme escolar o risc d'abandonament prematur.

D'acord amb la problemàtica plantejada i la proposta d'abordatge feta en els apartats anteriors, el projecte GAP té com a objectiu principal millorar el benestar emocional dels joves per tal d'incidir positivament en la definició de les seves trajectòries de vida.

GAP centra la seva intervenció, en primer lloc, en el desenvolupament d'una estratègia d'acompanyament a les trajectòries de vida d'aquests joves basada en el suport i l'apoderament emocional. I en segon lloc, en el reforç de les xarxes de relació social i l'activació de recursos d'acompanyament a la construcció de les trajectòries de vida, que facilitin la millora de l'ocupabilitat i les habilitats dels i les participants.

Des del punt de vista de la trajectòria de vida el pas de l'educació primària a l'educació secundària, ambdues etapes de caràcter obligatori, esdevé un moment crític que pot generar situacions de trencament i exclusió en aquelles trajectòries que no disposen de suficients eines i habilitats personals per fer front a les incerteses que genera el canvi de cicle educatiu i d'etapa vital.

Atès que fins a l'edat de 14 anys, els joves no poden accedir a cap recurs especialitzat dels que ofereix el Departament d'Ensenyament de la Generalitat destinat a abordar problemàtiques relacionades amb les dificultats per seguir l'itinerari definit en el currículum de l'ESO, el projecte GAP és rellevant en la mesura que permet atendre les persones que presenten risc d'absentisme o d'abandonament prematur, en una etapa vital en què no existeixen altres recursos de suport.

Els recursos especialitzats del Departament d'Ensenyament destinats al col·lectiu adolescent i jove amb risc d'abandonament o absentisme escolar, i els programes d'inserció sociolaboral promoguts pel Servei d'Ocupació de Catalunya o les administracions locals, focalitzen la seva atenció en la transició entre l'escola i el mercat de treball, des d'una perspectiva fortament instrumental, com pot ser l'aprenentatge d'un ofici, les practiques professionals, o el coneixement d'un determinat entorn professional. Per complementar aquesta oferta GAP és un recurs, que a diferència dels anteriors, pretén incidir principalment en els aspectes de caràcter emocional i relacional que generen l'estabilitat necessària en l'individu per prendre decisions i afrontar reptes relacionats amb la con-

strucció de la seva trajectòria vital, com poden ser la definició dels interessos formatius o l'entrada al mercat de treball.

D'acord amb el diagnòstic elaborat prèviament, i amb la identificació de necessitats que presenta el col·lectiu al qual s'adreça el projecte GAP, les línies d'actuació prioritàries que es treballaran amb els joves que hi participin seran:

1. Les emocions com a focus de treball clau: la salut emocional dels i les joves.
2. Les expectatives individuals i familiars: conciliació d'expectatives personals, socials i familiars.
3. Visió i gestió del canvi per potenciar millores i mitigar futures frustracions: identificació i potenciació de les capacitats personals.
4. Aprenentatge de la gestió del propi temps.
5. Les relacions socials.

En aquest sentit, el recurs central del GAP el constitueix ***l'Espai terapèutic i d'acompanyament a la trajectòria vital (Espai terapèutic)***. Des d'aquest espai és treballaran aspectes vinculats amb el benestar emocional dels i les participants, amb els objectius de millorar-ne la consciència i l'autoestima, les habilitats comunicatives, la capacitat de resoldre conflictes, i treballar la responsabilitat. Alhora, esdevindrà l'espai d'acompanyament del jove des d'on es treballarà la seva capacitat per ser autònom, i s'abordaran les capacitats enfocades a les trajectòries futures.

L'Espai terapèutic estarà format per un equip professional que combinarà les disciplines de la psicologia i l'educació social. Aquests professionals, constituïts en equip d'intervenció, seran els responsables de conduir el procés de treball amb l'adolescent o jove usuari durant el temps que aquest hi participi, centrant l'atenció en el suport i l'acompanyament directe en el procés de creixement per millorar el seu benestar emocional i acompanyar-lo en l'etapa de transició cap a la majoria d'edat.

Aquest espai combinarà intervencions a nivell individual i grupal. La teràpia individual es desenvoluparà per aquells casos que l'equip d'intervenció del projecte ho estimin oportú, d'acord amb el pla de treball establert. El treball terapèutic grupal es desenvoluparà amb joves d'entre 12 i 16 anys, amb una periodicitat setmanal durant un trimestre cada curs.

Cada curs podran accedir al GAP fins a 60 adolescents i joves de la comarca. L'equip d'intervenció farà un acompanyament individualitzat de tots els participants al llarg de tot el curs. Per altra banda, els i les joves participaran en els grups de l'Espai terapèutic en dues línies de 10 usuaris cada trimestre. Durant cada curs en què funcioni el recurs els adolescents i joves participaran únicament un trimestre en els grups de l'Espai terapèutic. La participació en la teràpia individual es valorarà en funció de les necessitats de cadascun dels i les participants en cada moment del procés de treball.

L'Espai terapèutic també tindrà la funció de dinamitzar i activar els recursos existents al territori, que puguin ser útils al procés de treball amb cadascun dels casos que es treballin dins el recurs, i que funcionin com a complementaris al procés terapèutic, tal i com mostra la figura 2. En aquest sentit, també serà el responsable de dissenyar, coordinar, generar i dinamitzar l'espai de treball en xarxa, que promourà la participació dels adolescents i joves al llarg del procés terapèutic i d'acompanyament en les diferents activitats i recursos de suport.

Figura 2: Resum del procés d'intervenció del recurs GAP

→ Font: Elaboració pròpia

El procés de treball generat per a dissenyar el recurs ha identificat diferents accions en els àmbits de l'acompanyament a la trajectòria de vida, la millora de les habilitats per a l'ocupació i el reforç de les xarxes relacionals. Aquests àmbits es consideren prioritaris a l'hora de complementar el procés terapèutic, en la mesura que aporten elements que reforcen la tasca desenvolupada per l'Espai terapèutic. Els recursos del GAP estaran pensats per adaptar-se de forma flexible a les necessitats de cada participant.

Alguns d'aquests són recursos o serveis que ja existeixen, però una part important són actuacions que s'haurien de desenvolupar de nou a mesura que el GAP creixi i es consolidi com a recurs. La figura 3 recull un resum de les accions de suport a l'Espai terapèutic definides durant el procés d'elaboració del recurs. Aquestes estan organitzades en funció de l'àmbit de suport.

Figura 3: Recursos i accions de suport a l'Espai terapèutic

Recursos d'acompanyament a la trajectòria vital	1. Dinàmiques de suport familiar. Dotar de pautes educatives a les famílies amb risc d'exclusió per tal de generar eines de referència perquè les famílies puguin donar suport als seus fills en hàbits d'ocupabilitat.
	2. Recurs grupal de millora de la resiliència. Espai grupal orientat a millorar la capacitat de resiliència dels adolescents i joves per tal de combatre la frustració en relació a les seves expectatives de futur.
	3. Programa de mentoria júnior. Programa de suport entre iguals basat en el mentoratge, amb l'objectiu de promoure expectatives personals positives a través del coneixement de trajectòries d'èxit.
	4. Xerrades de «supervivència emocional». Acció pensada perquè els adolescents i joves aprenguin a identificar, gestionar, i expressar les emocions.
	5. Procés d'acompanyament en el moment de canvi d'etapa educativa (primària>ESO). Desenvolupar l'acollida oberta en els instituts per tal d'acompanyar les famílies en el procés de canvi de cicle educatiu.
	6. Acollida de joves nouvinguts, no escolaritzats i que abandonen prematurament. Acció orientada a garantir un espai de treball d'acollida amb joves nouvinguts.
Recursos per millorar l'ocupabilitat i les habilitats dels joves	1. Programa «models d'èxit». Xerrades amb joves que han reeixit en el seu procés educatiu o d'emancipació, per tal d'estimular un canvi de visió en relació a la trajectòria personal dels adolescents i joves.
	2. Visites a empreses i artesans. Recurs pensat per a apropar els joves a l'entorn laboral i a la cultura empresarial.
	3. Formació i pràctiques tutoritzades. Programes de formació professionalitzadora en sectors econòmics que generin demanda de mà d'obra.
	4. Orientació laboral individualitzada. Accions destinades a acompanyar la població jove en la recerca d'inserció laboral.
	5. Programa d'intel·ligència emocional per treballar habilitats. Recurs per a adquirir habilitats i competències transversals de motivació envers l'apoderament.
Recursos per reforçar les xarxes de relació social dels joves	1. Projecte Art en acció. Projecte per a potenciar les capacitats creatives dels joves i apoderar-los en la seva capacitat de canvi.
	2. Intercanvi entre famílies de la comarca. Projecte de suport interfamiliar per tal que el jove conegui altres realitats socials i familiars, i generar vincles amb altres joves de la comarca.
	3. Projecte creatiu autogestionat. Activitat orientada a desenvolupar la capacitat dels joves per dur a terme projectes propis, fomentant l'autoestima i l'autonomia personal.

5.

Organització del recurs

5.1. Accés al GAP

Els adolescents i joves que compleixin el perfil per accedir al recurs (persona entre 12 i 18 anys, en risc d'exclusió socioeducativa) podran accedir-hi a través de la derivació dels següents serveis:

- » Serveis locals de Joventut
- » Instituts de la comarca
- » Equip d'assessorament psicopedagògic (EAP) de referència per al municipi
- » Àrea de Benestar social del Consell Comarcal (serveis socials d'atenció primària, EAIA, Pla de ciutadania i immigració)

Per tal d'afavorir una millor atenció i treballar preventivament amb els adolescents que fan el pas des del segon cicle d'educació primària al d'educació secundària obligatòria, l'equip del GAP durà a terme accions de sensibilització i difusió del recurs entre els professionals de l'àmbit social i educatiu del territori i entre les famílies amb fills i filles que facin el canvi de cicle educatiu el curs següent.

Amb l'objectiu de desestigmatitzar la derivació cap al recurs, i per tal d'afavorir un bon nivell d'acceptació del recurs entre els i les adolescents participants i les seves famílies, l'equip del projecte i els serveis i recursos derivadors pactaran prèviament a la posada en funcionament del recurs, el procés de derivació. Alhora, per a cada jove derivat es realitzarà una sessió de treball conjunta entre l'equip del projecte, el derivador, l'adolescent i la persona adulta referent, per tal de cercar un acord sobre la participació del jove en el recurs.

Aquest conjunt d'agents també haurà de consensuar un pla de treball del jove, proposat per l'equip del projecte i el servei o recurs que derivi l'adolescent cap al GAP. El pla de treball establirà un diagnòstic individual, definirà els objectius del procés terapèutic i d'acompanyament i establirà les propostes per accedir als recursos de suport (acompanyament, ocupabilitat, xarxes socials) en funció de cada cas.

GAP es planteja com un recurs de caràcter comarcal. Per tal de garantir la participació dels adolescents i joves de diferents municipis cercarà vies que facilitin l'accés als diferents recursos previstos.

5.2. Equip d'intervenció

L'equip d'intervenció de GAP estarà format per

- » Un/a coordinador/a del recurs
- » Un/a psicòleg
- » Un/a educador/a social

L'equip d'intervenció del projecte exercirà les tasques de seguiment i avaluació del pla de treball, proposant en cada moment les actuacions més adequades per al desenvolupament i creixement de l'adolescent al llarg del procés terapèutic i d'acompanyament. En relació al pla de treball, l'equip del projecte haurà de, en primer lloc, organitzar i implementar el recurs terapèutic i d'acompanyament, i en segon lloc, identificar, mobilitzar, dissenyar i implementar, si s'escau, els recursos del territori adaptant-los a les necessitats de cada participant.

Per tal de garantir que l'equip d'intervenció del projecte centra la seva atenció de forma prioritària en la intervenció directa amb els joves, es crearà una figura de coordinació exercida per un/a tercer professional que durà a terme tasques de gestió global del recurs socioeducatiu i de dinamització i relació amb la xarxa d'agents i recursos del municipi.

5.3. Horari

El recurs socioeducatiu GAP es desenvoluparà fora de l'horari escolar.

L'equip d'intervenció oferirà possibles incentius per tal d'afavorir la participació dels i les adolescents de forma voluntària, tenint en compte les dificultats que pot comportar que aquest es desenvolupi fora de l'escola i dels seus horaris.

La lògica de la compensació immediata per implicar els joves en el recurs (com pugui ser l'accés gratuït als recursos de lleure i oci municipals i comarcals) ha de funcionar durant un període concret, amb l'objectiu específic de garantir la participació en el moment inicial de l'Espai terapèutic.

5.4. Durada del recurs

GAP centrarà la seva intervenció terapèutica i d'acompanyament en la franja d'edat establerta, durant el temps que l'equip d'intervenció determini i amb la flexibilitat d'adaptació que requereixi cada cas. A partir dels 18 anys es plantejarà la possibilitat de mantenir el seguiment de forma puntual en funció de la situació de risc que presenti cada cas.

5.5. Seguiment del adolescent/jove

L'equip d'intervenció del projecte i el servei derivador, a partir d'un diagnòstic elaborat conjuntament, elaboraran un pla de treball que definirà els objectius del procés terapèutic i d'acompanyament, així com les accions concretes per assolir-los.

L'avaluació inicial de cada participant serà clau per poder fer un seguiment de la seva evolució al llarg del recurs. Caldrà definir un instrument de mesura de la situació social del jove que permeti observar objectivament el seu pas pels diferents moments del recurs, d'acord amb els objectius fixats inicialment en el pla de treball. La valoració inicial també identificarà les competències claus de cada persona participant.

Periòdicament l'equip d'intervenció del projecte, el servei derivador, l'adolescent i la persona adulta referent, es trobaran per fer seguiment de l'evolució del pla de treball i revisar i acordar, si s'escau, altres objectius de forma consensuada.

5.6. «Espai de millora» del recurs

Correspondrà a l'equip d'intervenció del GAP definir la xarxa d'agents i recursos per a l'acompanyament dels participants en la construcció de la seva trajectòria vital, de millora de les habilitats i capacitats dels joves per al món laboral, i per al reforç de les xarxes de relació social dels joves.

En aquest sentit, l'equip d'intervenció també tindrà capacitat per definir i promoure noves intervencions i recursos de suport en els tres àmbits esmentats anteriorment, a partir de l'anàlisi de necessitats fet en cada moment i municipi i a partir, també, de les opcions i valoracions dels propis participants en el recurs.

5.7. Metodologia de treball amb els joves

La metodologia de treball del GAP estarà basada en les següents premisses:

- » La participació activa dels i les joves al llarg de tot el procés de treball (escolta activa).
- » El treball per competències per identificar i prendre consciència de les pròpies capacitats.
- » Activitats dinàmiques i vivencials que permetin un treball experiencial amb les persones participants.
- » Models/referents d'èxit que serveixin d'estímul per als participants.
- » Compromís i l'obtenció de resultats tangibles dels participants.

5.8. Elements innovadors del recurs en relació a l'abordatge de la problemàtica

La taula següent mostra els diferents criteris d'innovació que el recurs socioeducatiu GAP té en comparació a les perspectives d'abordatge de amb caràcter més tradicional.

→ Font: Elaboració pròpia

Taula 1: Elements innovadors del recurs socioeducatiu GAP

Perspectiva d'abordatge tradicional	Criteris d'innovació del recurs GAP
Especialització i segmentació de responsabilitats públiques.	Disseny multidisciplinari i transversal.
Caràcter paliatiu, enfocat a corregir els efectes de la problemàtica.	Caràcter preventiu. Intervenció sobre la franja d'edat 12-14 anys en que no existeixen recursos.
Diagnòstics generalistes.	Diagnòstic que incorpora les necessitats de la població jove d'origen immigrant.
Centrats en la transició escola-treball des d'una perspectiva fortament instrumental.	Centrat en l'apoderament emocional per millorar ocupabilitat futura.
Gestió dels recursos de forma segmentada, amb una feble coordinació amb la resta.	Gestió del recursos en xarxa.
Recurs estàtic i poc flexible a les necessitats específiques del participant.	Recurs flexible, adaptat a les necessitats específiques de cada participant.
Avaluació de resultat dels recursos i programes.	Avaluació d'impacte a través de l'experimentació social.

Recursos per a la implementació

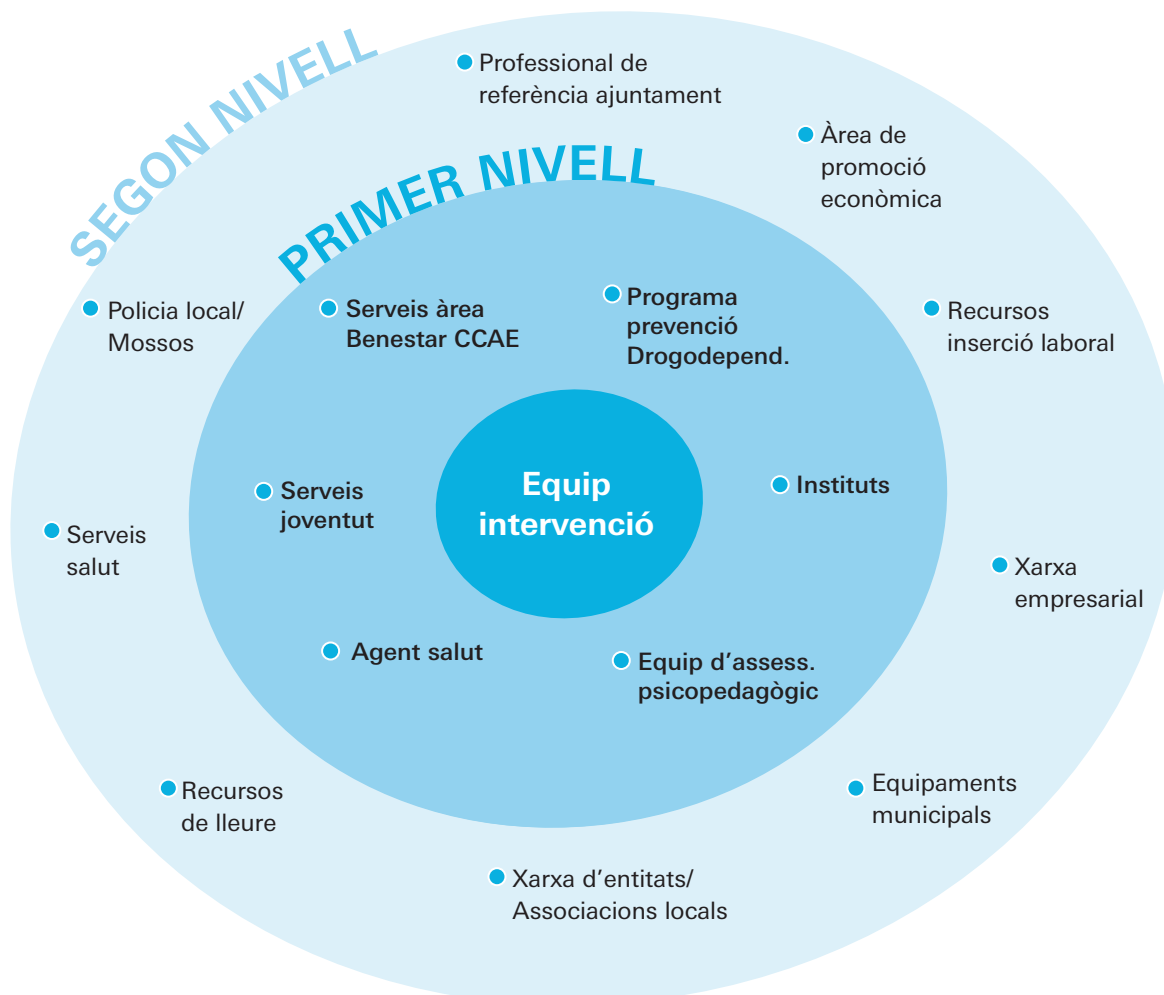
L'equip d'intervenció del GAP serà el responsable d'executar el recurs socioeducatiu descrit en els apartats anteriors. L'equip d'intervenció es coordinarà amb la resta de recursos i serveis del territori per tal de generar una xarxa de treball que en faciliti un ús adequat i el seu aprofitament per part dels adolescents i joves participants.

GAP, no es contempla com un recurs aïllat, si no que treballarà en xarxa i de manera flexible amb la resta de recursos existents de la xarxa social, laboral, educativa i sanitària de la comarca, que treballen amb els col·lectius d'adolescents i joves.

La xarxa de treball quedarà definida en dos nivells, en funció del grau de coordinació i proximitat entre els servei/recurs i l'equip d'intervenció, tal o com mostra la figura 4. En el primer nivell de la xarxa s'hi troba l'equip d'intervenció del GAP i els agents que treballen o intervenen directament amb el públic potencial del projecte, els adolescents i joves. Alguns dels agents d'aquest primer nivell també participaran en el procés de seguiment dels participants en el GAP com a derivadors. El segon nivell de la xarxa estarà format per la resta d'agents del territori que poden participar en algun moment del procés de treball amb el/la jove.

Figura 4: Xarxa d'agents

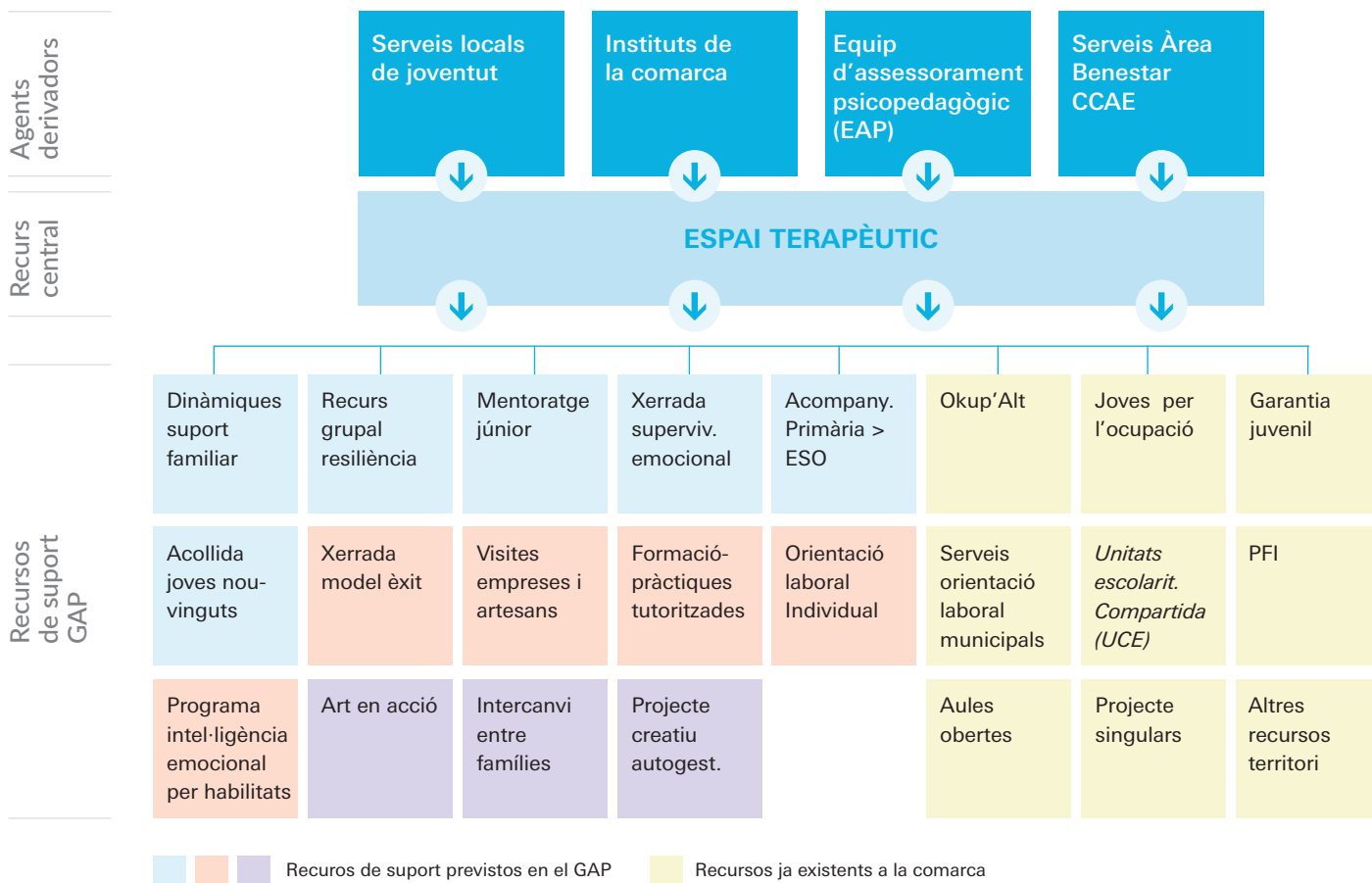
← Font: Elaboració pròpia

El procés de treball del recurs socioeducatiu GAP, que queda descrit en la figura 5, posa en relació els participants amb el conjunt dels recursos definits en el marc del GAP i els altres recursos existents en el territori, a través de la derivació d'aquells serveis que treballen directament amb els i les joves.

→ Font: Elaboració pròpia

Figura 5: Procés de treball del recurs socioeducatiu GAP

En el context actual la seva implementació requerirà de fonts de finançament específiques. Les necessitats identificades en la fase de diagnòstic són abordades en l'actualitat des de diversos àmbits d'intervenció pública i nivells administratius. Aquest fet ha de facilitar elevar aquesta proposta a instàncies polítiques superiors que puguin valorar la idoneïtat d'impulsar el recurs en aquells territoris que presentin situacions semblants a les de la comarca de l'Alt Empordà.

Avaluació

7.

En el nostre entorn les avaluacions de programes, recursos o serveis s'han centrat principalment en mesurar els recursos destinats a una programa (inputs) i els resultats en què es concreta la intervenció pública (outputs). Tanmateix, aquesta aproximació, més enllà d'aportar informació descriptiva sobre una actuació pública determinada, generar informació sobre la seva gestió en termes d'eficiència, o quantificar l'abast del programa, no té capacitat per determinar si realment funciona, i en el cas que funcioni quin és el seu impacte sobre la problemàtica que pretenia corregir.

D'acord amb la definició que fa l'Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques (Ivàlua)¹⁷ de l'avaluació d'impacte, aquesta cerca determinar la capacitat d'una política pública per generar un canvi de tendència sobre la problemàtica que ha originat la intervenció. És a dir, pretén aportar informació sobre si la causa de canvi d'una determinada problemàtica es deu a la intervenció pública duta a terme.

D'acord amb la definició de la problemàtica feta i a la proposta d'intervenció recollida en els epígrafs precedents, el recurs socioeducatiu GAP té com a objectiu principal, millorar el benestar emocional dels joves per tal d'incidir positivament en la definició de les seves trajectòries de vida i millorar la seva ocupabilitat futura. Per tant l'avaluació d'impacte del conjunt d'actuacions recollides en el recurs partirà de la pregunta d'avaluació «quina ha estat l'evolució en el benestar emocional dels joves que han participat en el recurs, en comparació amb la que s'hauria produït si el jove no hagués participat en el recurs?»

La posada en funcionament del GAP esdevé una oportunitat per introduir la lògica de l'avaluació d'impacte en la intervenció social, en tant que el recurs presenta un seguit de condicions que permeten mesurar si genera canvis positius en la problemàtica definida inicialment.

El fet que GAP sigui pensat com un nou recurs, amb una dimensió inicial reduïda, que pugui incloure una fase de projecte pilot, afavoreix el procés avaluador en què es reuneixen una sèrie de condicions, com ara que la demanda potencial sigui superior a l'oferta o que existeixin dubtes sobre l'efectivitat del programa. Aquestes característiques són, a priori, ideals perquè el recurs GAP sigui concebut com un experiment social amb una avaluació d'impacte.

Les característiques del recurs GAP permeten aplicar la metodologia d'avaluació de disseny experimental i definir amb facilitat un escenari contrafactual, a partir de la creació d'un grup control de forma aleatòria, format per individus que no participin en el recurs socioeducatiu, que permeti estimar els resultats que s'haurien produït en absència de la intervenció.

L'instrument de mesura de la situació social dels joves potencials del recurs serà l'eina que servirà per seleccionar els individus susceptibles de beneficiar-se de l'accés al recurs. A través d'un procés de selecció aleatori, amb el consentiment dels adolescents i les seves famílies, se'ls assignarà el grup ja sigui, el format pels usuaris del recurs, o el del grup de control, on els individus no participaran en el recurs.

17. Ivàlua (2009). *Guia pràctica 5. Avaluació d'impacte*. Barcelona, Ivàlua

Seguint aquest procediment d'assignació aleatori es garanteix que els participants en el GAP i en el grup de control tinguin la mateixa situació en relació a la problemàtica, és a dir, que siguin equivalents en tots els factors que poden influir sobre el resultat. Atesa la situació d'equivalència entre els dos grups, legítimament es podrà atribuir causalitat a la diferència que es pugui detectar en ambdós grups.

El disseny experimental permet eliminar amenaces del biaix de selecció del grup control, no obstant, és necessari controlar que durant tot el temps que dura el procés es mantingui l'equivalència entre el grup de tractament i el grup de control.

Estratègies per a la implementació del recurs

L'equip de treball que ha creat el recurs GAP l'ha definit aquest en termes generals, centrant sobretot l'atenció en la definició d'una nova perspectiva d'abordatge d'una problemàtica que les dades fan ben palesa entre la població adolescent de la comarca.

La xarxa de treball creada, l'intercanvi d'experiències dut a terme, i els coneixements adquirits en el marc del Labour Plus, juntament amb el conjunt de productes que aquest ha generat (Anàlisi de bones pràctiques, Policy Recommendations Guidelines, recurs socioeducatiu GAP) han de ser la base per definir nous projectes que permetin fer un pas més en el disseny, la implementació i l'avaluació de noves intervencions que tinguin com a fita la inclusió social i laboral dels col·lectius en risc d'exclusió social.

El Consell Comarcal estableix dos àmbits de treball diferenciats que han de permetre establir escenaris de futur favorables per a la implementació del GAP.

En primer lloc, en l'àmbit de la cooperació europea, una de les prioritats del Consell Comarcal és la de bastir nous projectes que, donant continuïtat a l'experiència de treball del projecte Labour Plus, primer, cerquin avançar en la millora de les intervencions destinades a la inserció sociolaboral de les persones en risc; segon, reforcin la col·laboració entre els diferents agents (públics i privats) que treballen en aquest àmbit a la comarca, especialment entre les àrees de promoció econòmica i els serveis socials bàsics; i tercer, introdueixin la mirada preventiva en l'abordatge de l'exclusió sociolaboral. En aquest sentit, és clau poder participar i, si s'escau liderar nous projectes europeus per seguir desenvolupant i implementar el recurs socioeducatiu GAP.

En segon lloc, es fa necessari bastir aliances amb els agents del territori per tal de cercar el suport per implementar el recurs socioeducatiu GAP i elevar la proposta a els centres de decisió pertinents que haurien d'activar i facilitar recursos per tal de tirar endavant el projecte. En aquest sentit, l'estratègia passaria per crear un grup de treball amb els Departaments d'Ensenyament, i de Benestar Social i Família de la Generalitat per tal de presentar la proposta i dissenyar un pilot en el territori.

Bibliografia

- » Camarasa, M., Francolí, N. i Keller, C. (2014). *Recerca sobre la realitat formativa i laboral dels i les joves fills i filles de famílies migrades residents a la comarca de l'Alt Empordà*. Fundació Surt, Barcelona.
- » Consell Superior Avaluació Sistema Educatiu (2012). *Sistema d'indicadors d'ensenyament de Catalunya*, Febrer 2012, nº15. Generalitat de Catalunya, Barcelona.
- » Consell Superior Avaluació Sistema Educatiu (2013). *Sistema d'indicadors d'ensenyament de Catalunya*, Desembre 2013, nº 17. Generalitat de Catalunya, Barcelona.
- » Duran, T; Font, P; Larriba, J; Pérez, R; Saéz, S. (2005) *Guía de conceptos y pautas de intervención para la incorporación de estrategias de promoción para la salud y de promoción de la resiliencia en adolescentes*. Programa URB-AL
- » Grotberg, E. (1995). *Guía de promoción de la resiliencia en los niños para fortalecer el espíritu humano*. Fundación Bernard Van Leer
- » Ivàlua (2009). *Guia pràctica 5. Avaluació d'impacte*. Ivàlua, Barcelona
- » Julkunen, I. (2007). *Early school leaving in Finland – a problem solved?* a: Revista de Estudios de Juventud, June07, nr 77. INJUVE, Madrid
- » Marquardt, R. (1999) *Labour market policies and programmes affecting youth in Canada*. OECD.
- » Pohle, A; Walther, A. (2005). *Thematic Study on Policy Measures concerning Disadvantaged Youth*. Tübingen.
- » Vanistendael, S; Lecomte, J. (2002). *La felicidad es posible. Despertar en niños maltratados la confianza en sí mismos: construir la resiliencia*. Gedisa, Barcelona

Annex 1

Taula 1: Indicadors europeus de referència per a l'any 2020

Indicadors associats a objectius europeus	Edat	Any	Catalunya	Espanya	UE	Fita UE 2020
Població amb edats compreses 20-24 anys que han assolit, com a mínim, els nivell d'educació secundària postobligatòria	20-24	2012	64.89%	62.80%	80.30%	85%
Població amb edats compreses entre 30-34 anys amb estudis universitaris o equivalents	30-34	2012	41.80%	40.10%	35.70%	40%
Abandonament prematur dels estudis	18-24	2012	24.00%	24.90%	12.80%	10.00%
Participació en el mercat laboral dels joves amb edats compreses entre els 15 i els 29 anys que no estudien ni treballen	15-29	2011	20.46%	24.40%	15.80%	
Despesa pública en ensenyament en relació amb el PIB total		2010	4.90%	5.59%	5.92%	

← Font: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (2013). Op. Cit.

Taula 2: Població 10-24 anys per sexe i origen Alt Empordà (2013)

	HOMES			DONES			Total	%
	10-14 anys	15-19 anys	20-24 anys	10-14 anys	15-19 anys	20-24 anys		
Espanyola	2479	2475	2481	2509	2261	2356	14561	70.1
Resta UE	294	238	299	257	260	381	1729	8.3
Resta Europa	50	57	55	48	58	63	331	1.6
Àfrica	372	377	440	351	309	462	2311	11.1
Amèrica del Nord	60	77	68	64	68	96	433	2.1
Amèrica del Sud	224	227	202	205	206	182	1246	6
Àsia i Oceania	23	33	40	16	29	20	161	0.8
Total	3502	3484	3585	3450	3191	3560	20772	100

← Font: IDESCAT

→ Font: Estadística de l'Ensenyament. Curs

Taula 3: Distribució de la població escolaritzada Curs 2011-2012 Alt Empordà

Estudis	Població	%
Educació infantil 1r cicle	1503	6.9
Educació infantil 2n cicle	4627	21.3
Educació primària	8235	37.8
Educació especial	88	0.4
ESO	5153	23.7
Batxillerat	1322	6.1
Cicles Formatius Grau Mitjà	640	2.9
Cicles Formatius Grau Superior	192	0.9
Total	21760	100

Taula 4: Alumnat en educació infantil, obligatòria i postobligatòria segons origen Curs 2010-2011

→ Font: Departament Ensenyament (2012). Estadística de l'Ensenyament. Dades del curs 2010-2011. Generalitat de Catalunya.

	Espanya	EU	Resta UE	Magrib	Resta Àfrica	Amèrica Nord	Amèrica Central i sud	Àsia Oceania	Total
Educació infantil 1r cicle	92,5 % 1391 8,3 %	2,5 % 37 3,5 %	0,6 % 9 4,3 %	0,9 % 14 0,6 %	0,3 % 4 1,7 %	-	2,9 % 44 3,3 %	0,3 % 4 4,1 %	1503 6,9 %
Educació infantil 2n cicle	78,1 % 3614 21,7 %	0,4 % 180 17,1 %	0,7 % 33 15,9 %	13,4 % 618 28,6 %	1,3 % 59 24,7 %	0,1 % 2 16,7 %	2,3 % 109 8,1 %	0,3 % 12 12,2 %	4627 21,3 %
Educació primària	74,2 % 6112 36,7 %	5,6 % 441 4,8 %	0,8 % 64 30,7 %	11 % 917 42,6 %	1 % 89 37,2 %	0,1 % 3 25 %	6,8 % 566 42,1 %	0,5 % 43 43,9 %	8235 37,8 %
Educació especial	76,0 % 67 0,4 %	3,4 % 3 0,3 %	-	9,0 % 8 0,4 %	2,3 % 2 0,8 %	-	9,0 % 8 0,6 %	-	88 0,4 %
ESO	72,4 % 3731 22,4 %	5,6 % 287 27,2 %	1,3 % 67 32,2 %	9,5 % 490 22,7 %	1,2 % 62 25,9 %	0,1 % 7 58,3 %	9,2 % 474 35,3 %	0,7 % 35 35,7 %	5153 23,7 %
Batxillerat	84,2 % 1113 6,7 %	5,7 % 75 7,1 %	1,8 % 24 11,5 %	2,5 % 33 1,5 %	0,1 % 2 0,8 %	-	5,7 % 75 5,6 %	-	1322 6,1 %
C. F. Grau Mitjà	72,3 % 463 2,8 %	3,9 % 25 2,4 %	1,4 % 9 4,3 %	10,2 % 65 3,0 %	3,1 % 20 0,4 %	-	8,4 % 54 4,0 %	0,6 % 4 4,1 %	640 2,9 %
C. F. Grau Superior	82,8 % 159 0,9 %	3,6 % 7 0,7 %	1,0 % 2 0,9 %	4,7 % 9 0,4 %	0,5 % 1 0,4 %	-	7,3 % 14 1,0 %	-	192 0,9 %
Total	16650	1055	208	2154	239	12	1344	98	21760

Percentatges per files / Percentatges per columnes

